Sygn. akt III Ca 721/17

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Gabriela Sobczyk

Sędzia SO Teresa Kołeczko - Wacławik (spr.)

Sędzia SO Anna Hajda

Protokolant Małgorzata Gorczyńska - Zawada

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2017 r. w Gliwicach

na rozprawie sprawy z powództwa M. Ł. i R. Ł.

przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 3 sierpnia 2016 r., sygn. akt II C 405/15

1) ***zmienia zaskarżony wyrok o tyle, że:***

a) ***w punkcie 1 w miejsce kwoty 40.000 zł zasądza kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych), a w pozostałej części powództwo oddala;***

b) ***w punkcie 2 w miejsce kwoty 4.417 zł zasądza kwotę 1.000 zł (tysiąc złotych);***

c) ***w punkcie 3 w miejsce kwoty 40.000 zł zasądza kwotę 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych), a w pozostałej części powództwo oddala;***

d) ***w punkcie 4 w miejsce kwoty 4.417 zł zasądza kwotę 1.000 zł (tysiąc złotych);***

2) ***oddala apelację w pozostałej części;***

3) ***nie obciąża powoda M. Ł. kosztami postępowania odwoławczego;***

4) ***znosi wzajemnie między powodem R. Ł. a pozwanym koszty postępowania odwoławczego.***

SSO Teresa Kołeczko-Wacławik SSO Gabriela Sobczyk SSO Anna Hajda

Sygn. akt III Ca 721/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2016r. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego w W. na rzecz powoda M. Ł. kwotę 40 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 12 lutego 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4 417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda R. Ł. kwotę 40 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 12 lutego 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4 417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 1 lutego 2002 roku w R. A. N. kierujący niesprawnym pojazdem nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w wyniku czego pasażerka pojazdu marki F. C. Ł. (1) doznała wielonarządowych obrażeń ciała skutkujących jej śmiercią, kierujący tym pojazdem – M. Ł. doznał ciężkich obrażeń ciała realnie zagrażających życiu, a drugi pasażer – R. Ł. doznał wstrząśnienia mózgu i stłuczenia karku. Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Wodzisławiu Śląskim z 28 listopada 2002 r (syg. Akt II K 646/02) A. N. został uznany za winnego spowodowania opisanego wyżej wypadku drogowego wyczerpującego znamiona występku z art. 177 § 2 k.k. i został skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby 5 lat. A. N. nie posiadał w dacie tego zdarzenia ważnego obowiązkowego ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, dlatego odpowiedzialność za zaspokajanie roszczeń z tytułu wyżej opisanego wypadku przejął na siebie, na podstawie art. 98 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny w W.. Powód M. Ł. pismem z dnia 19 września 2014 r. zgłosił stronie pozwanej za pośrednictwem (...) S.A. roszczenie w wysokości 100.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w związku ze śmiercią swojej matki. Pozwany decyzją z dnia 11 lutego 2015 r. przyznał powodowi kwotę 30.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia.

Relacje powoda M. Ł. z matką C. Ł. (1) były bardzo bliskie. Wiele ze sobą rozmawiali. Była dla niego wzorem, razem wykonywali wiele czynności życia codziennego, mama uczyła go przydatnych umiejętności. W chwili jej śmierci powód miał 26 lat. Był osobą kierującą pojazdem, w który uderzył sprawca wypadku. Obwiniał się o to, że wypadek się zdarzył. Po wypadku leczył się w (...) w R.. Powód nie odzyskał sprawności fizycznej jaką miał przed wypadkiem w wyniku czego stracił pracę. Aktualnie powód ma żonę oraz dwójkę dzieci, wiele opowiada im o babci, której nie zdążyły poznać. Każde święta, uroczystości rodzinne, wykonywane prace które wcześniej wspólnie wykonywali, rocznice śmierci C. Ł. (1) wywołują u powoda bolesne wspomnienia o matce, często odwiedza jej grób.

Powód R. Ł. pismem z dnia 14.05.2007 r. zgłosił stronie pozwanej za pośrednictwem (...) S.A. roszczenie na podstawie art. 446 § 3 kc tytułem pogorszenia się sytuacji życiowej (30000 zł) oraz roszczenie na podstawie art. 446 § 1 kc tytułem zwrotu kosztów pogrzebu (1230 zł). Decyzją z dnia 17.07.2007 r. pozwany przyznał powodowi R. Ł. kwotę 30000 zł z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej i 1010 zł tytułem zwrotu kosztów pogrzebu. Pismem z dnia 29.08.2007 r. powód odwołał się do tej decyzji, pozwany jednak swojego stanowiska nie zmienił. Pismem z dnia 19 września 2014 r. R. Ł. zgłosił stronie pozwanej roszczenie w wysokości 80000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w związku ze śmiercią żony i roszczenie 20000 zł tytułem pogorszenia sytuacji życiowej. Pozwany decyzją z dnia 11 lutego 2015 r. przyznał powodowi R. Ł. kwotę 40 000 zł tytułem zadośćuczynienia.

R. Ł. z C. Ł. (1) tworzyli zgodne małżeństwo. Znali się od najmłodszych lat. Dużo czasu spędzali ze sobą, wyjeżdżali na wycieczki. Mieli wiele wspólnych planów na przyszłość (na emeryturze). C. Ł. (1) była organizatorką życia rodziny i po jej śmierci nie miał kto jej zastąpić. R. Ł. w związku z jej śmiercią przeżył załamanie. Popadł w alkoholizm, zadłużał się, przestał interesować się otaczającą go rzeczywistością, nie uiszczał opłat za mieszkanie, nie umiał poradzić sobie z problemami życia codziennego. Od 1,5 roku pozostaje w związku z inną kobietą.

Ustalając powyższe Sąd Rejonowy na podstawie art. 446 § 3 i 4 k.c. przyznał powodom dalsze zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Uznał, że żądana przez powoda M. Ł. kwota 40.000,00 zł tytułem uzupełnia wypłaconego już zadośćuczynienia za śmierć matki jest w pełni adekwatna do doznanej przez niego krzywdy, a ponadto zerwanie

silnych więzi emocjonalnych syna z matką, jak również pozbawienie pomocy i oparcia jakie powód miał w matce. Wobec powyższego rozmiar doznanych przez powoda cierpień psychicznych należy ocenić jako znaczny.

W ocenie Sądu również żądana przez powoda R. Ł. kwota 40.000,00 zł tytułem uzupełnia wypłaconego już zadośćuczynienia za śmierć żony jest w pełni adekwatna do doznanej przez niego krzywdy, a ponadto zerwanie silnych więzi emocjonalnych męża z żoną, jak również pozbawienie pomocy i oparcia jakie powód miał w żonie. Wobec powyższego rozmiar doznanych przez powoda cierpień psychicznych należy ocenić jako znaczny. Zaznaczyć należy, że pozwany widząc zasadność roszczenia w odpowiedzi na pozew (z dnia 12.04.2016 r.) zadeklarował możliwość ugodowego zakończenia sprawy, nie przedstawiając jednak do czasu wyrokowania w sprawie konkretnej propozycji. Podstawę rozstrzygnięcia w zakresie żądania odsetkowego stanowił art. 481 § 1 k.c. Orzeczenie w przedmiocie kosztów procesu uzasadnia treść art. 98 k.p.c.

W apelacji pozwany zaskarżył wyrok w części zasądzającej na rzecz powoda M. Ł. kwotę przekraczającą 20.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 lutego 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. a od dnia 1 stycznia 2016 r. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie do dnia zapłaty oraz w zakresie punktu drugiego w całości; nadto zaskarżył wyrok w części zasądzającej na rzecz powoda R. Ł. kwotę przekraczającą 10.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 lutego 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. a od dnia 1 stycznia 2016 r. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie do dnia zapłaty oraz w zakresie punktu czwartego w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa procesowego, a to art. 233§1 kpc poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i sformułowanie twierdzeń, że powodowie żyją w poczuciu pustki i cierpienia co ma związek ze śmiercią C. Ł. (2), podczas gdy z zebranego materiału dowodowego wynika, że w przeciągu kilkunastu lat, które upłynęły od zdarzenia, okres żałoby się skończył. Wskazywali także na naruszenie prawa materialnego, a to art. 445 § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na rzecz powodów kwoty rażąco wygórowanej oraz art. 481§1 kc w zw. z art. 109 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez błędne określenie terminu naliczania odsetek ustawowych i nieuznanie przez Sąd, że odsetki powinny być od dnia wyrokowania ewentualnie od dnia wniesienia poszczególnych pozwów.

Na tych podstawach skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda M. Ł. kwoty 20.000 zł z ustawowymi odsetkami za zwłokę liczonymi od dnia wyrokowania do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, zaś na rzecz powoda R. Ł. kwotę 10 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za zwłokę liczonymi od dnia wyrokowania do dnia zapłaty, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy. Nadto wnosił o zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje wedle norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów procesu.

Sąd zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego w przeważającej części była uzasadniona.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga, że roszczenie dochodzone przez powodów powinno być ocenione na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. przewidującego przyznanie zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego powodów. Zastosowanie bowiem do ustalonego stanu faktycznego przepisu art. 446 § 4 k.c., który wszedł w życie dopiero w 2008 roku, natomiast wypadek w wyniku którego śmierć poniosła C. Ł. (1) miał miejsce w dniu 1 lutego 2002 r. - było niezasadne.

Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, w szczególności dotyczące więzi łączącej powodów ze zmarłą. Trafnie zaś zarzuca apelujący naruszenie prawa materialnego poprzez rażące zawyżenie wysokości zasądzonego zadośćuczynienia, przy uwzględnieniu już wypłaconego powodom zadośćuczynienia w toku postępowania likwidacyjnego.

Zaakcentować przy tym należy, że Sąd I instancji nie pominął przy ustalaniu kwoty zadośćuczynienia czynnika odnoszącego się do żałoby i upływu czasu od chwili zdarzenia. Dodać trzeba, że ciężko jest postawić znak równości pomiędzy stanem psychicznym osób, które aktualnie znajdują się w żałobie z osobami które straciły bliską osobę prawie 13 lat temu i z czasem nauczyły się funkcjonować w nowej dla nich rzeczywistości, zaakceptowały stratę pielęgnując jednocześnie pamięć o zmarłym. Tym samym lęk przed nową sytuacją, poradzenie sobie z nią i zmiana swojego dotychczasowego trybu życia potęgujące odczucie krzywdy charakteryzujące osoby w żałobie i po stracie najbliższej osoby Sąd Rejonowy prawidłowo przypisał powodom.

W orzecznictwie podkreśla się, iż nie dający się ściśle określić rozmiar krzywdy sprawia, że ustalenie wysokości zadośćuczynienia zależy od oceny sądu. Ocenny charakter kryteriów przydatnych do określenia odpowiedniej sumy pieniężnej na podstawie art. 448 k.c. powoduje, że zarzut naruszenia tego przepisu przez jego niewłaściwe zastosowanie wskutek zawyżenia lub zaniżenia wysokości przyznanego zadośćuczynienia może być podniesiony skutecznie tylko w razie oczywistego naruszenia tych kryteriów przez sąd, a w konsekwencji zasądzenia świadczenia rażąco wygórowanego albo zaniżonego, a przez to nie spełniającego kryterium "odpowiedniości".

W ocenie Sądu Odwoławczego w realiach rozpoznawanego sporu, jak też na tle okoliczności wypłacenia powodom sumy w toku postępowania likwidacyjnego, zadośćuczynienia przyznane w zaskarżonym wyroku są rażąco zawyżone. Niewątpliwie na zwiększenie poczucia krzywdy powodów wpływała nagłość tego zdarzenia, ich bezpośrednie uczestnictwo, utrzymywanie częstych kontaktów, intensywny przebieg żałoby. W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności wynikające z prawidłowo ustalonego przez Sąd pierwszej instancji stanu faktycznego, pozwalają natomiast na przyjęcie, że odpowiednią w rozumieniu art. 448 k.c. sumą zadośćuczynienia będzie dla powodów kwota odpowiednio 50 000 zł dla M. Ł. i 60 000 zł. dla R. Ł.. Zadośćuczynienie w tej wysokości jest adekwatne do rozmiaru naruszonych dóbr osobistych w postaci prawa do życia w rodzinie, więzi pomiędzy powodami a zmarłą. Zdaniem Sądu Okręgowego istotnie nagła i tragiczna strata matki i żony wyrządziła powodom ogromną krzywdę, odczuwali oni ból i cierpienie a zdarzenie miało znaczący wpływ na ich dalszy życiowy rozwój. M. Ł. był kierowcą w chwili zdarzenia co zrodziło u niego subiektywne i nieadekwatne do rzeczywistego przebiegu wypadku poczucie winy. Powód R. Ł. utracił żonę i stabilizację emocjonalną przez co popadł w długi i chorobę alkoholową. Nawet gdyby zgodzić się z twierdzeniem pozwanego, że proces żałoby jaki przeszli powodowie już się zakończył, to wcale to nie oznacza, że odczuwanie przez powodów krzywdy już ustąpiły, a oni sami z uwagi tylko na upływ czasu pogodzili się ze stratą tak bliskiej im osoby.

Sąd odwoławczy miał jednak 0 na uwadze, że zadośćuczynienie nie może powodować nieuzasadnionego wzbogacenia. Kwota zadośćuczynienia nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa. Stosując te kryteria Sąd na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. orzekł jak w sentencji.

Z uwagi na istotne obniżenie zasądzonego świadczenia, korekty wymagało także rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, które zostało oparte na zasadzie art. 100 kpc. Powodowie żądając kwoty po 40.000 zł, uzyskali kwoty po 20.000 zł, więc wygrali sprawę w 50 %. Powodowie ponieśli koszty po 4.417 zł, na które składały się opłata od pozwu w wysokości 2000 zł, koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2400 zł i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Pozwany poniósł koszty w wysokości po 2417 zł, na które składały się koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2400zł i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Powodowie powinni ponieść koszty w wysokości po 3417 zł, zatem zasądzono od pozwanego na rzecz powodów kwotę po 1000 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Dalej idąca apelacja podlegała oddaleniu. Sąd odwoławczy nie podzielił stanowiska pozwanego, iż dalsze należne powodowi R. Ł., mężowi zmarłej zadośćuczynienie powinno wynosić tylko 10.000 zł. Nagła utrata małżonki, która organizowała całe życie rodzinne stanowiło dla powoda utratę oparcia i spowodowała znaczne negatywne konsekwencje w jego życiu osobistym.

Sąd nie uwzględnił także stanowiska pozwanego dotyczącego zasądzenia odsetek ustawowych od daty wyrokowania. Zadośćuczynienie jest świadczeniem bezterminowym, krzywda powodów w toku postępowania likwidacyjnego była znana pozwanemu, zatem odsetki od zapłaty zadośćuczynienia należne są od dnia następnego po wezwaniu pozwanego do zapłaty, zgodnie z regulacją art. 455 k.c.

Z podanych wyżej przyczyn Sąd Okręgowy w punkcie 1 na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, a w punkcie 2 na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałej części jako bezzasadną.

O kosztach postępowania odwoławczego w punkcie 3 orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. W ***przedmiotowej sprawie za nieobciążaniem powoda M. Ł. kosztami postępowania przemawia specyfika niniejszej sprawy i okoliczność, że co do zasady roszczenie o zadośćuczynienie było usprawiedliwione*** – powód dochodził od pozwanego zadośćuczynienia w związku ze śmiercią osoby najbliższej. Ostatecznie kwota przyznanego powodowi zadośćuczynienia zależała od uznania sądu.

Wobec częściowego tylko uwzględnienia apelacji koszty postępowania apelacyjnego między powodem R. Ł. a pozwanym w punkcie 4 wzajemnie zniesiono na mocy art. 100 k.p.c.

SSO Teresa Kołeczko-Wacławik SSO Gabriela Sobczyk SSO Anna Hajda